

dicandum quod necessitas intulit, & restituendum quod fides poscit. (1) Sin autem aliqua mulieres ita virorum posteriorum amore sunt captæ ut malint his cohærere quam ad legitimum transire consortium, merito sunt notandæ, ita ut Ecclesiastica communione priventur, quæ de re excusabili contaminationem criminis elegerunt. Redeat ergo in suum conjugia statum: quia sicut mulieres quæ ad viros suos reverti noluerint, impiæ sunt habendæ, ita illæ quæ redeunt, me ito sunt laudandæ. Ex his ostenditur illos qui taliter junguntur ut credant virtum interemptum, per ignorantiam aliquam excusationem habere de peccato; & tantum primam copulam esse legitimam, non secundam: veniam tamen habere, si careant opprobrio malæ voluntatis. Sed si quis relicta in patria sua uxore in longinquam abiens regionem, aliam ducat uxorem, deinde penitentia ductus eam dimittere velit, asserens se aliam habuisse quæ vivit; nec Ecclesia permittat, quæ quod ille asserit, ignorat: quaeritur, an in hac secunda copula sit conjugium. Sane dici potest, non esse conjugium, & mulierem de crimine excusari per ignorantiam, virum autem adulterium admisisse. Sed ex quo ad primam redire volens, nec valens, cogitur Ecclesiæ disciplina hanc tenere, incipit excusari per obedientiam, & timorem de hoc quod poscenti mulieri debitum reddit, à qua ipse numquam poscere debet: & sic de aliis huiusmodi sentiendum est.

DIVISIO TEXTUS.

Postquam determinavit Magister de impedimento ordinis, hic determinat de impedimento voti: & dividitur in partes duas. In prima ostendit quomodo impeditur à matrimonio contrahendo per votum quo Deo se obligat, in secunda quomodo impeditur à matrimonio per aliud matrimonium iam contractum, quo se homo uxori obligavit, ibi: *Cum vir, & mulier &c.* Prima in tres. In prima ostendit quid sit votum. In secunda distinguit multiplex votum, ibi: *Sciendum vero, quod votorum aliud est commune, aliud singulare.* In tertia ostendit quod votum, & qualiter matrimonium impedit, ibi: *Qui privatum faciunt votum continentie, matrimonium contrahere non debent.* Et hæc pars dividitur in duas. In prima ostendit quod votum continentie impedit matrimonium. In secunda ostendit quid agendum sit cum eis qui post votum nupsierint, ibi: *De virginibus non Velatis, si deviare rint. . . tale decretum habemus.* Et circa hoc tria facit. Primo ostendit qui debent agere penitentiam. Secundo objicit in contrarium, ibi: *Non est hic præmittendum quod Innocentius Papa de viduis, & puellis decrevit.*

Cum vir, & mulier &c. Hic determinat de alio impedimento matrimonii, quod supra dictum est ligamen: & dividitur in partes duas. In prima ostendit quod matrimonium præcedens dum stat, impedit ab alio matrimonio contrahendo. In secunda ostendit quomodo adhuc matrimonio stante, potest esse conjunctio secundi matrimonii sine peccato, quamvis non sit verum matrimonium, ibi: *Hic quaeritur de illis fœminis quæ putantes viros suos interemptos, vel in captivitate, vel ab ungua dominatione numquam liberandos, in aliorum conjugia transierunt.* Et hæc in duas secundum duos casus quos ponit. (2) Secunda pars incipit, ibi: *Sed si quis relicta in patria sua uxore, in longinquam abiens regionem, aliam ducat uxorem &c.*

QUÆSTIO I.

HIC est duplex quæst. Prima de voto. Secunda de scandalo, quod alicui voto adjungitur, ut in littera dicitur. De ligaminis enim impedimento idem est querere quod de pluralitate uxorum, & de indivisibilitate matrimonii, de quibus distinct. xxxiii. dictum est.

Circa primum quaeruntur quinque.

(1) Al. Sin aliqua. Nicolai Si enim aliqua. (2) Addit Nicolai: Prima pars incipit ibi: *De fœminis qui viros suos interfectos putantes &c.* (3) Al. aliterius.

Ex Edit. P. Nicol. (a) Ubi hoc dicit Hugo, non occurrit: nam index hic positus fictivus est, & cap. 111. eam potius definitionem assignat quæ hic nomine Magistri datur, quod nempe votum sit testificatio quædam spontaneæ promissionis, &c.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod votum non sit tantum de meliori bono. Quia illud quod est necessitaris, non reputatur bonum melius, sed commune bonum. Sed de eo quod est necessitaris, potest esse votum, sicut Jacob Genes. xxvii. vovit quod esset sibi Dominus in Deum. Ergo non oportet quod sit de meliori bono.

2. Præterea. Vota quædam sunt de rebus indifferentibus, sicut mulieres præcipue solent vovere, quod non pertinent caput tali, vel tali die. Sed indifferentia non includuntur in bonis melioribus. Ergo votum non est semper de bono meliori.

3. Præterea. Illud quod est illicitum, non est bonum, nedum ut sit melius. Sed de illicito potest esse votum, sicut patet de Jephthæ, qui propter votum occidit filiam innocentem, qui, ut dicit Hieronymus, (b) in catalogo Sanctorum ponitur: quia placuit Deo animus voventis. Ergo votum non est semper de meliori bono.

4. Præterea. Meliora bona videntur illa esse de quibus est consilium. Sed de illis qui possunt vergere in periculum personæ, non est consilium, quæ tamen quidam vovent, sicut quod abstineant duobus, vel tribus diebus à cibo, quod sine periculo personæ sustinere non possunt. Ergo votum non est semper de meliori bono.

Sed contra est definitio voti prius posita, scilicet *Votum est promissio melioris boni ex deliberatione firmata.*

QUÆSTIUNCULA III.

1. Ulterius. Videtur quia etiam ille qui non est sui juris, possit aliquid vovere. Quia obligatio quæ fit inferiori, non potest impedire servitium superiori domino impendendum. Sed per votum aliquis se obligat ad serviendum Deo. Ergo obligatio qua servus est obligatus domino suo, homini tamen, non potest eum à voto prohibere.

2. Præterea. Filius familias est in potestate patris. Sed potest vovere etiam contradicente patre, sicut quotidie fit quod invitis parentibus juvenes in religionibus profitentur. Ergo ille qui non est sui juris, potest votum emittere.

3. Præterea. Nullus est magis in potestate alterius quam monachus qui obedientiam promissit. Sed monachus potest vovere, ut videtur, cum in quibusdam sit suæ voluntatis arbiter: non enim in omnibus tenetur obedire prælaro, ut Bernardus dicit (epist. vii. ad Adamum monachum) sed in his tantum quæ ad religionem pertinent. Ergo &c.

4. Præterea. Uxor etiam est sub potestate viri, ut patet Genes. 111. Sed uxor in quibusdam potest vovere sine consensu viri. Ergo &c.

Sed contra est quod non licet sacrificium ex alieno, Deo offerre. Sed ille qui votum emittit, quodammodo sacrificium Deo offert. Ergo si sit in potestate alterius, non potest votum emittere.

Præterea. Votum cum habeat spontaneam promissionem, libertatem requirit. Sed ille qui est in potestate alterius, non habet libertatem. Ergo non potest vovere.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quæstionem, quod *In IV. Sent. Tom. V.*

(1) Forte secundum diversitatem.

Ex Edit. P. Nicol. (b) Quod in catalogo Sanctorum ponit Hieronymus dicit, non occurrit; sed quod si filiam obrulit, non sacrificium placuit, sed animus offerentis, in Hierem. cap. vii.

votum suo nomine obligationem quamdam exprimit ex voluntate factam: & quia voluntate non potest aliquis obligari, nisi ei qui voluntatis est cognitor, quod solius Dei est; ideo ex consequenti importat obligationem Deo factam, & ex consequenti de his quæ ad Deum spectant, cum personæ obligatio alicui facta de his quæ ad Deum non spectant, nulla sit. Obligatio autem huiusmodi exterius fit verbo exterius expresso: unde dicitur Proverb. vi. 2. *Illaqueatus ex verbis oris tui.* Et ideo ei qui cor intuetur, oportet quod fiat obligatio voluntaria interiori verbo: & ideo oportet quod fiat per actum illius potentie cuius est verbum interius enuntiare, quod est rationis: & ideo ipse actus rationis, qui est promissio, est essentialiter votum. Quod enim promissio sit rationis actus, patet tum ex hoc quod est enuntiatio quædam; tum ex hoc quod promittens rem promissam ad alterum ordinat. Omnis autem ordinatio rationis est. Promissio autem exterius facta quandoque dicitur nuda, quando non habet aliquid additum quod obligationem confirmet; & tunc non habet plenam vim obligandi. Similiter etiam promissio interiori facta Deo ad hoc quod plenam vim obligandi habeat, oportet quod non sit nuda; sed habeat aliquid quo confirmetur: & hæc quidem confirmatio per tria gradatim habet fieri. Primo per deliberationem simplicem; secundo per intentionem obligandi se ad certam penam; tertio per hoc quod testimonium hominum adhibetur promissioni interiori: & sic de voto dantur plures definitiones (1) secundum diversa eorum quæ requiruntur ad votum in definitionibus illis comprehensa; & possent adhuc multo plures dari. Definitio tamen quam Magister ponit, videtur esse perfectissima: quia ponit & promissionem, quæ est essentialiter votum; & tangit voluntatem in hoc quod dicitur, *spontaneæ*, quæ est causa obligationis; & confirmationem ultimam promissionis, quæ alias includit in hoc quod dicit, *testificatio*; & voti terminum, quia est actus ad alterum in hoc quod dicit: *Quæ debet Deo fieri*; & materiam in hoc quod dicit, *quod est de his quæ Dei sunt.*

Ad primum ergo dicendum, quod velle aliquid non est vovere; & ideo propositum non est votum, sed enuntiatio illius propositi per modum promissionis: & quia enuntiatio interior conceptio cordis dicitur, ideo in illa definitione ponitur votum esse propositi conceptio. Si tamen simpliciter votum diceretur esse propositum, esset prædicatio per causam, quia propositum est principium voti; sicut etiam quandoque ipsum desiderium oratio vocatur, ut supra dist. xv. dictum est.

Ad secundum dicendum, quod promissio quandoque fit ore, & non corde; & talis quoad Deum non est votum, & ideo oportuit addere *spontaneæ*. Et præterea quamvis homo non possit cogi sufficienter ad simpliciter promittendum, potest tamen cogi coactione quadam interpretativa ad exteriorem promissionem, sicut ad alia opera voluntatis exteriora: non autem ad promissionem interiori, sicut nec ad fidem. Magister autem diffinit votum exterius profatum, quod potest matrimonium impedire: sic enim intendit hic de voto; & hoc votum est testificatio interioris promissionis, non ipsa interior promissio.

Et per hoc patet solutio ad tertium.

Ad quartum dicendum, quod votum non fit Sanctis,

(1) Et per hoc patet solutio ad tertium.

tis, nisi secundum quod per suffragia sunt mediatores inter nos & Deum, sicut & oratio ad Sanctos fit: & ideo omne votum principaliter ad Deum reducitur, sicut & oratio.

Ad quintum dicendum, quod illa diffinitio Juristarum est intelligenda non de quolibet bono, sed de eo quod pertinet ad pietatis religionem; & hoc Dei est, sive fiat in proximo, sicut in proxima materia, sive in seipso, sive in Deo.

Ad sextum dicendum, quod in testificatione includitur deliberatio, ut dictum est.

SOLUTIO II.

Ad secundam questionem dicendum, quod, sicut ex jam dictis patet, votum non potest esse nisi de aliquo bono ad cultum Dei pertinente quocumque modo: & ideo omne malum obviat voto ex parte ejus cui fit obligatio; sed ex parte ejus ex quo talis obligatio procedit, scilicet voluntatis, omnis necessitas aliquo modo obviat voto. Est autem duplex necessitas. Una absoluta; & talis necessitas omnino excludit votum; sicut si aliquis voveret se non moriturum, vel ea quae omnino non sunt in potestate ejus, nullum esset votum. Alia est necessitas conditionata ex suppositione finis; & sic inest nobis necessitas faciendi illa sine quibus non possumus salutem consequi, sicut sunt praecipua ad quae alias tenemur, & talis necessitas non excludit omnino votum: invenitur enim quandoque, large accipiendo votum, esse de his quae sunt sub tali necessitate; sed excludit talis necessitas votum proprie dictum: & ideo si votum accipiatur secundum propriam sui rationem, est proprie de bonis illis ad quae non omnes tenentur, quae supererogationis sunt: & ideo dicuntur meliora bona, quia superadduntur illis bonis, sine quibus non est salus: & ideo votum proprie acceptum, dicitur esse de meliori bono.

Ad primum ergo dicendum, quod illa Jacob promissio magis fuit recognitio quaedam obligationis quam obligationis causa: & ideo non potest proprie, sed largo modo votum dici. Vel dicendum, quod votum Jacob non fuit de eo quod erat necessitatis, sed de speciali modo cultus per altaris constructionem, & decimarum exhibitionem; & ideo fuit de meliori bono.

Ad secundum dicendum, quod talia vota mulierum sunt sortilegia magis quam vota: sunt enim reliquia quaedam idolatriae, secundum quam observantur dies, & menses: & ideo pro non votis habenda sunt, & peccant talia voventes: quia, ut Hieronymus dicit, cum infidelibus etiam nec nomina habere debemus communia.

Ad tertium dicendum, quod votum si sit de eo quod est simpliciter malum, non est votum, nisi aequivoce; & ideo nullo modo obligat. Si autem est de eo quod uno casu contingente potest esse bonum, & alio malum, si sit in omnem eventum, est indiscretum; si autem sit in bonum eventum per intentionem voventis, est discretum, & in malo eventu non obligat. Votum igitur Jephthae fuit de eo quod in aliquo eventu poterat esse bonum, scilicet si obviaret animal immolatum, & in aliquo eventu non bonum, scilicet si obviaret animal non immolatum: & quia vovit in omnem eventum, votum indiscretum fuit. Ergo in voto ejus, quantum ad emissionem voti, est aliquid laudabile, scilicet devotio, & fides qua sperabat a Deo victoriam, & sic dicitur esse motus a Spiritu Sancto; sed determinatio voti est indiscreta.

quantum autem ad executionem, ipsum factum est crudele, sed figura est ibi laudabilis. Et ideo quamvis votum ejus fuerit aliquo modo laudabile, ipse tamen non excusatur a peccato, quia fuit in vovendo stultus, & in reddendo impius, ut Hieronymus dicit, Lib. I. contra Jovinianum circa med. & in Michaeam. Ponitur tamen in catalogo Sanctorum propter victoriam quam a Deo obtinuit, sicut & alii Sancti.

Ad quartum dicendum, quod in periculum personae vergens votum non est servandum, quia nullus potest aliquid vovere in periculum personae suae: & ideo tutum est quod in talibus queratur dispensatio superioris: si tamen eam non daret, & periculum immineret, posset secure frangere votum. Posset autem periculum imminere vel ex infirmitate, vel ex paupertate, ut si non habeat aliud ad comedendum quam illud a quo vovit abstinere.

SOLUTIO III.

Ad tertiam questionem dicendum, quod ex jam dictis patet quod votum non potest emitte ab aliquo, nisi de his quae subjacent voluntati ejus: & ideo ille qui est sub potestate alterius constitutus, quantum ad ea in quibus ei subiacet, vovere non potest, quia talia non subjacent ejus voluntati. Similiter etiam illi, qui non habent usum liberi arbitrii, sicut aliqui qui non sunt sanae mentis, vovere non possunt, nec etiam pueri ante annos pubertatis.

Ad primum ergo dicendum, quod in hoc ipso quod servit homo domino suo carnali, servit spirituali; unde Apostolus propter conscientiam eis esse serviendum docet: & quia hoc est necessitatis, non potest per id quod non est necessitatis, impediri; sicut nec illud quod cadit sub praecipio, potest per id quod cadit sub consilio, tolli.

Ad secundum dicendum, quod ex quo homo venit ad annos pubertatis, non est sub potestate alterius, si sit liberae conditionis, quantum ad ea quae ad personam suam spectant: & ideo sicut talis invitis parentibus potest matrimonium contrahere, ita invitis eis potest religionem profiteri; sed quantum ad res domesticas non potest aliquid vovere sine consensu patris.

Ad tertium dicendum, quod quamvis religiosus non teneatur ad obediendum in omnibus quae ei possent imperari, tamen tenetur ad obediendum quantum ad omne tempus de his quae sibi imperari possunt, sicut & servus non est exemptus aliquo tempore a servitio domini sui: & ideo nullum tempus est eis vacans, quo possint quodlibet facere. Et quia omne votum est aliquo tempore complendum, ideo sicut nec servus, ita nec religiosus aliquid votum emitte potest sine consensu sui superioris.

Ad quartum dicendum, quod in his in quibus uxor viro tenetur, & e converso, neuter potest vovere sine mutuo consensu, sicut patet de voto continentiae. Sed quia in dispensatione domus, & regimine vitae mulier est subiecta viro, & non e converso; ideo vir potest in talibus vovere sine consensu uxoris, sed non e converso.

ARTICULUS II.

Utrum votum convenienter dividatur in commune, & singulare.

2. 2. q. LXXXVIII. art. 7.

1. Ad secundum sic proceditur. Videtur quod votum inconvenienter dividatur in commune

munne, & singulare. Quia divisum debet secundum eandem rationem praedicari de dividendis. Sed votum non eadem ratione praedicatur de voto communi, & singulari: quia singulare proprie est votum, non autem commune, ut ex dictis patet. Ergo est incompetentens divisio.

2. Praeterea. Singulare non dividitur contra commune. Sed magis proprie contra universale. Ergo & votum deberet hic dividi in singulare, & universale.

3. Praeterea. Omne votum sui transgressione inducit speciale peccatum. Sed votum commune sui transgressione non inducit speciale peccatum: quia sic homo post baptismum quolibet peccato peccaret dupliciter. Ergo non est votum aliquid commune.

4. Praeterea. Ille qui non habet usum liberi arbitrii, non potest votum emitte. Sed baptismum suscipit aliquis non habens usum liberi arbitrii. Ergo in baptismo non fit aliquid votum, quod commune dici debeat.

QUAESTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod votum non convenienter dividatur in privatum, & solemne. Est enim aliquid votum publicum quod non est solemne, nec privatum. Ergo non est sufficiens praedicta divisio.

2. Praeterea. Divisio debet esse per ea quae sunt essentialia rei. Sed privatum, & solemne non dividunt votum per aliquid quod sit ei essentialia: quia votum essentialiter est quaedam obligatio Deo facta; quantum autem ad Deum non differt obligatio utrum fiat in secreto, vel coram pluribus. Ergo praedicta divisio est incompetentens.

3. Praeterea. Quando aliquid communi divisione per se dividitur, oportet quod divisa specie differant. Sed votum privatum, & solemne non differunt specie: quia sic non posset aliquid votum privatum solemnizari, cum species non transeant in invicem. Ergo praedicta divisio est incompetentens data de voto.

4. Praeterea. Sicut votum habet quaedam quae pertinent ad solemnitatem, ita matrimonium, & alia sacramenta. Sed in matrimonio non distinguitur simplex matrimonium a solemnibus. Ergo nec in voto talis distinctio esse debet.

QUAESTIUNCULA III.

1. Ulterius. Videtur quod votum non solemniter per professionem ad certam regulam, & per ordinis sacri susceptionem, ut quidam dicunt. Solemnitas enim ponitur differentia voti communitate dicti. Sed quaedam vota sunt quae non habentur sub aliqua certa regula, neque sunt ordini sacro annexa, sicut votum peregrinationis. Ergo illa duo non sufficient ad solemnitatem voti faciendam.

2. Praeterea. Dicitur etiam a quibusdam, quod votum solemnizatur per susceptionem habitus religionis. Sed quandoque suscipitur habitus religionis sine professione, vel ordinis susceptione. Ergo & c.

3. Praeterea. Ante constitutionem certarum regularum potuit votum solemnizari etiam sine ordinis susceptione. Sed nunc non minus possunt se homines obligare Deo quam prius. Ergo & nunc solemnitas voti potest esse sine professione certae regulae.

4. Praeterea. Professio certae regulae potest fieri in privato. Sed votum solemne hic contra privatum dividitur. Ergo professio certae regulae non est sufficiens ad votum solemnizandum.

Sed contra. Effectus voti solemniter proprius est di-

rimere matrimonium contractum. Sed solum votum quod est annexum ordini, & quod est ad certam regulam, dirimit matrimonium contractum. Ergo solum his modis votum solemnizatur.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam questionem, quod divisio illa qua votum dividitur in singulare, & commune, est divisio analogi, quod praedicatur per prius & posterius de suis dividendis, sicut ens de substantia, & accidente. Cum enim votum sit obligatio ex voluntate facta, necessitas autem voluntarij excludat, illud votum quod nihil habet necessitatis, dicitur per prius votum, quasi habens complete rationem voti; & hoc est votum singulare, quod est de illis ad quae non tenemur. Illud autem votum quod habet aliquid necessitatis, habet incomplete rationem voti, & ideo dicitur per posterius votum; & hoc est votum commune, quod est de his ad quae omnes tenentur, quorum est necessitas conditionata, non absoluta, ut ex dictis patet.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit de divisione univoci; & talis non est hic.

Ad secundum dicendum, quod votum commune est quidam singularis actus, & a singulari persona emissum: unde non posset convenienter dici universale; sed dicitur commune ratione horum de quibus est, ad quae omnes tenentur.

Ad tertium dicendum, quod transgressio voti communis non facit speciale peccatum, sed addit peccato specialem deformitatem: magis enim peccat baptizatus eodem genere peccati quam non baptizatus, ut patet Hebr. x. 29. Quanto putatis deteriora mereri supplicia qui Filium Dei conculcaverit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit? Et ideo non frustra emititur, cum aliquam obligationem addat, sicut lex scripta addit aliquam obligationem supra legem naturae: & ita non facit aliud peccatum, sed novam deformitatem addit.

Ad quartum dicendum, quod ratio illa procedit de votis quae sunt de his ad quae non omnes tenentur. Sed ex hoc quod vice pueri patrinus votum commune emitte, nihil pueri deperit, quia ad idem alias esset obligatus: nec obstat quod sit major obligatio, quia huic praeponderat magnitudo beneficij quae impenditur. Non enim injuriam facit pueri qui pro eo beneficium accipit ab aliquo, cui postea puer ad annos discretionis veniens, ad servitium, vel gratiarum actionem teneatur.

SOLUTIO II.

Ad secundam questionem dicendum, quod divisio voti in privatum, & solemne, est divisio totius potestativi in partes suas, cujus perfecta virtus est in una suarum partium, in aliis autem quaedam ipsius participatio, sicut anima dividitur in rationalem sensibilem, & vegetabilem. Virtus autem voti est obligatio: quae quidem virtus complete est in voto solemniter, cujus obligatio nullo casu irritari potest; sed est incomplete in voto privato, cujus obligatio aliquo casu irritatur, ut dicitur.

Ad primum ergo dicendum, quod votum potest dici publicum dupliciter. Uno modo per se, quia habet aliquid annexum, unde in publicam venire debet; sicut cum quis recipit ordinem sacrum, per quem minister Ecclesiae constituitur ad publice Deo serviendum. Alio modo per accidens, sicut quando